

Jauna gleznu ekspozīcija Saulkrastu domes zālē

No 20.marta līdz 26. aprīlim Saulkrastu domes zālē apskatāma Mariannas Peilānes un Vladislava Šveides gleznu ekspozīcija, kurai dots zīmīgs nosaukums "Joprojām Saulkrastos" Kas gan neparasts šajā divu mākslinieku darbu ekspozīcijā? Darbi, kas eksponēti Saulkrastu domes zālē, joprojām pieder saulkrastiešiem, tie savulaik no abu mākslinieku rokām nonākuši pie īpašniekiem, tādēļ var teikt, ka tie ir mākslas darbi, kas mīt Saulkrastos. Arī abu mākslinieku dzīves un darba gaitas nesaraucjami saistītas ar Saulkrastiem. 26. aprīlī pl.13.00 domes zālē izstādes noslēgumā tiksies tie saulkrastieši, kuri laipni piekrituši eksponēt viņiem piederošos M.Peilānes un V.Šveides darbus.

Māksliniece Marianna Peilāne dzimusi 1915. gada 8. februārī Madonas apriņķa Mārcienas pagasta Vilkukrogā. Marianna zināšanu pamatus apgūst vietējā Mārcienas pamatskolā. Šajā laikā arī sākas dziļāka interese par zīmēšanu. Latvijas brīvvalsts pirmajā agrārajā reformā Mariannas tēvam piešķir jaunsaimniecību - mežu ieskaitu zemes gabalu, un Peilāni uzceļ mājā „Gardienas”. Šeit nākamā māksliniece aizvada savu jaunību. Mācoties Madonas vidusskolā, Marianna joprojām daudz zīmē, tādēļ 1934.gadā, beidzot skolu, viņa jau skaidri zina, ka savu dzīvi turpmāk vēlas saistīt ar krāsu mākslu. Tomēr ceļš uz Mākslas akadēmiju vēl ir slēgts, jo tēvs, strādādams par kurpnieku, nespēj meitai nodrošināt ceļu uz augstskolu, tādēļ Mariannai pašai ir jāmeklē iespējas turpināt mācības. Viņa pēc ģimnāzijas pabeigšanas vienu gadu mācās Dzērviša mākslas amatnieku skolā Rīgā. Pēc tam, no 1935. gada līdz 1937. gadam, iestājas Valsts Daugavpils skolotāju institūtā. Pēc institūta beigšanas sāk strādāt Ludzas apriņķa Virzas pagasta Raipoles 6-klasīgajā pamatskolā par skolotāju. Šajā laikā viņa sastop arī savu mūža mīlestību Vladislavu Šveidi un nodibina ģimeni. Taču aicinājums zīmēt ir daudz lielāks par skolotājas darbu, un 1944. gada rudenī viņa atstāj darbu Virzas skolā un uzsāk studijas Latvijas Mākslas akadēmijas Glezniecības nodaļā. Šajā gadā uz vienu vietu ir četri studētgribētāji - Marianna kļūst par vienu no viņiem. Akadēmijā jaunā māksliniece mācās pie tādiem izcilie skolotājiem kā Leo Svemps, Konrāds Ubāns, Kārlis Miesnieks u.c. Cītīgi strādājot Stājglezniecības darbnīcas vadītāja mākslinieka Jāņa Liepiņa vadībā, Marianna 1950. gadā beidz augstskolu ar diplomdarbu „Augļu koku stādīšana kolhozā”.

Mācību laikā Mariannu visā atbalsta vīrs Vladislavs Šveide. Viņš ir tas, kurš vēl Raipolē, ieraudzījis tur uz laiku apmetušās jaunās skolotājas M.Peilānes gleznotos darbus, ir pārstiegts par viņas talantu un rosina Mariannu studēt augstskolā. Viņš palīdz ar idejām un padomiem, kā arī nodrošina ģimenei iztiku.

Pēc augstskolas viņa vienu gadu nostrādā kombinātā „Māksla”.

Ar vīru, mākslinieku Vladislavu Šveidi, 1952. gada vasaru pavada Koknesē, kur glezno Pērsi un tās apkārtni. Gleznojot jaunā māksliniece saprot, ka diploms neaplicina mākslinieku, bet ir tikai ceļa rādītājs turpmākiem darbiem. Un viņa strādā, viņa glezno...

Mākslinieks Vladislavs Šveide dzimis 1915. gada 28.februārī Ludzas apriņķa Nirzas pagasta Osovas sādžā. Pēc vietējās pagastskolas un Latvijas tautas universitātes Rēzeknes vidusskolas absolvēšanas sāk mācīties Rīgas komercinstitūta konsulārajā nodaļā un paralēli, no 1935. gada līdz 1938. gadam, apmeklē mākslinieka Romāna Sutas privāto mākslas studiju. Daudz ierosmju Vladislavs Šveide gūst pie gleznotāja Arnolda Spalviņa, taču tālāk iet patstāvīgu pieredzes un atziņu ceļu.

Pirms II Pasaules kara mākslinieks strādā dažādus gadījuma darbus, brauc arī uz kuģiem. Vēlāk V.Šveide strādā gan kombinātā „Māksla”, gan dažādos klubos par dekoratoru, gan arī Rīgas Krievu drāmas teātrī par butaforu.

Tad, kad tiek nodibināta ģimene, viņš ar sievu Mariannu Peilāni pārceļas uz Rīgu un dzīvo mazā jumta stāva dzīvoklītī Vecrīgā Skārņu ielā. Viņus, no laukiem atnākušos jaunos cilvēku, materiāli atbalstīja Vladislava māte. Šajā laikā viņš jau nopietni glezno un cenšas savus darbus pārdot, lai varētu izdzīvot. Mākslinieks gleznas nes uz skolām, uz slimnīcām, cenšas tās pārdot ar paņiņu palīdzību.

Savu pasakaino zemes stūrīti Saulkrastos viņi atrod paši. 50. gadu sākumā abi ceļo pa skaistākajām Latvijas vietām un glezno brīvā dabā ainavas - Jūrmalā, Koknesē, Pļaviņās, Gaujas krastos, Viesītē, Latgalē u.c. Katrā no vietām sameklē vietu, kur pārnakšņot, iegādāties pārtiku, lai tikai varētu gleznot. Tā arī Zvejniekiemā 1954. gadā viņi atrod pajumti pie laipnā „Timmāju” saimnieka šķūnītī, kurā apmetas, lai gleznotu jūrmalu. Dienu glezno, vakarā pie saimnieka vai zvejniekiem iegādājas pārtiku un ir laimīgi par šo iespēju. Tā trīs vasaras pēc kārtas.

Viņus ļoti piesaista Saulkrastu jūrmala, dižās priedes uz kraujas, gleznainā Pēterupe, - visa apkārtnē klusa skaistuma pilna.

1956. gada pavasarī Saulkrastos M.Peilānei ar vīru V.Šveidi un māksliniekam Eduardam Slavietim rodas iespēja nopirkt gruntsgabalus līdzās Saulkrastu mežniecībai.

Vēlāk māksliniece Marianna Saulkrastus nosauc par savu un vīra Vladislava mākslas darbu dzimteni.

Lai aizņemta ar materiālām rūpēm, Marianna arvien cenšas dzīvi ap sevi padarīt skaistāku. Dārzā līdzās augļu kokiem viņa stāda dažādas puķes. Viņas dārzā aug brīnišķīgas rozes- visdažādākos toņos, smaržīgas, skaistas, stipras. Pie pagaidu mājiņas tiek dēstītas puķes kā vecmāmiņas dārzā: flokši, lilijas, peonijas, magones, neaizmirstules, dievkociņš, margrietiņas un vēl, un vēl... Un tas viss smaržo... un pašos skaistākajos brīžos Marianna šīs puķes glezno.

Marianna nav svešiniece arī plašajai radu saimei. Kaut arī pašai savu bērnu nav, viņa rūpējas par visiem brāļu, māsas un māsiņu bērniem. Saulkrastos ir gaidīti visi un, ja vien iespējas atļauj, netiek liegts arī materiāls atbalsts.

Mākslinieka Vladislava Šveides darbi atrodas Ludzas Novadpētniecības muzejā, Valsts mākslas muzejā Rīgā, Krievu mākslas muzejā Ļeņingradā, Tretjakova galerijā Maskavā un ārzemēs - Vācijā, Venēcijā, Vīnē, Marselā, Ganā.

Marianna Peilāne glezno galvenokārt klusās dabas un ainavas; īpašu popularitāti gūst ar ziedu gleznojumiem. Glezno pastēļu, akvareļu un eļļas tehnikās. Glezno tumši, ar precīzi izvērstiem krāsu akcentiem, lielu nozīmi piešķirot gleznas virsmas apstrādei un faktūru ritmiem, izmanto līniju kontūrējumu. Arī Marianna Peilāne kopš 1958. gada piedalās izstādēs: 1969., 1977. un 1988. gadā notiek personālizstādes Madonā; 1977. un 1982. gadā personālizstādes Jēkabpilī. 1977. gadā izstādes Meirānos, Vestienā, Ērgļos. Diemžēl Saulkrastus māksliniece nav pagodinājusi ar savu personālizstādi.

Marianna Peilāne mirst 1996.gada 15.jūlijā Saulkrastos. Abi mākslinieki apglabāti Rīgas Meža kapos Mākslinieku kalniņā.